

4. Relații externe

4.1. Balanța de plăți

Criza internațională determinată de răspândirea pandemiei a avut un impact profund asupra economiei Moldovei, ceea ce s-a reflectat în indicatorii balanței de plăți. Diminuarea cererii interne a determinat micșorarea deficitului contului curent cu circa 40% în ianuarie-septembrie 2020. Drept urmare, **necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB s-a diminuat pînă la 6,9% față de 11% în 9 luni 2019.**

Totodată, sistarea activității economice și perspectivele incerte cu privire la viitor au influențat negativ activitatea investițională și, astfel, în perioada de referință intrările de investiții străine directe în economia națională au fost neesențiale. În aceste condiții la finanțarea deficitului contului curent cel mai mult au contribuit intrările nete de capital sub formă de împrumuturi, credite comerciale și avansuri.

Contul curent și contul de capital

Deficitul contului curent s-a diminuat esențial, constituind 6,4% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 556,6 mil. dolari, micșorîndu-se cu circa 40% comparativ cu ianuarie-septembrie 2019. Principalele componente ale contului curent:

- Soldul comercial cu bunuri: -2179 mil. dolari (-11%).
- Soldul comercial cu servicii: 283,4 mil. dolari (+5,4%).
- Soldul veniturilor primare: 331,7 mil. dolari (-17,4%).
- Soldul veniturilor secundare: 1007,3 mil. dolari (+18,1%).

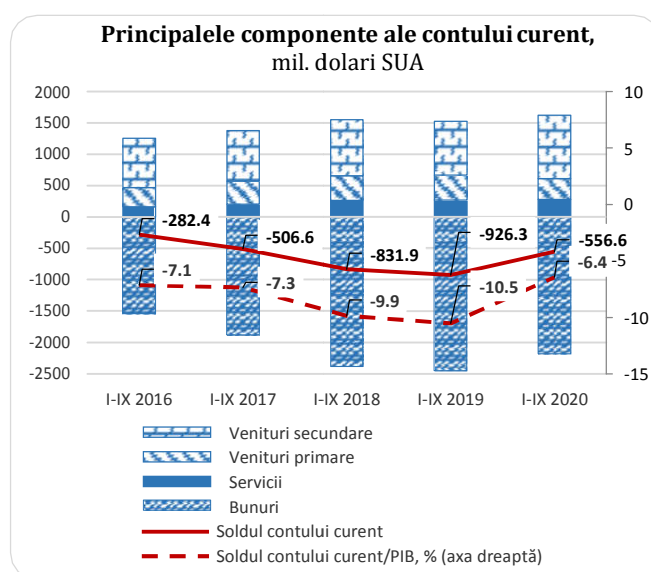
Contractarea cererii externe și interne, perturbarea lanțurilor valorice globale, condiționate de situația epidemiologică, au determinat activitatea comercială pasivă. Prin urmare, contul curent s-a ameliorat, în general, datorită scăderii considerabile a deficitului comercial cu bunuri.

Exporturile de bunuri au constituit 1375,7 mil. Dolari (-8,4%), determinate în general de:

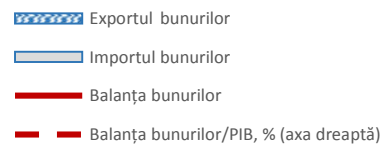
- ↓ scăderea cererii externe în țările partenere afectate de COVID-19;
- ↓ restrângerea activității ZEL urmare măsurilor de protecție a sănătății și de prevenire a răspândirii infecției de coronavirus;
- ↓ condițiile climatice nefavorabile și diminuarea suprafețelor însămânțate care au condiționat reducerea roadei la grâu, mere, struguri și la alte culturi agricole destinate exportului;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile exportate.

Importurile de bunuri au constituit 3554,7 mil. dolari (-10,1%), determinate de:

- ↓ cererea internă pentru bunurile importate;
- ↓ micșorarea prețurilor internaționale la bunurile importate, în special la produsele minerale.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

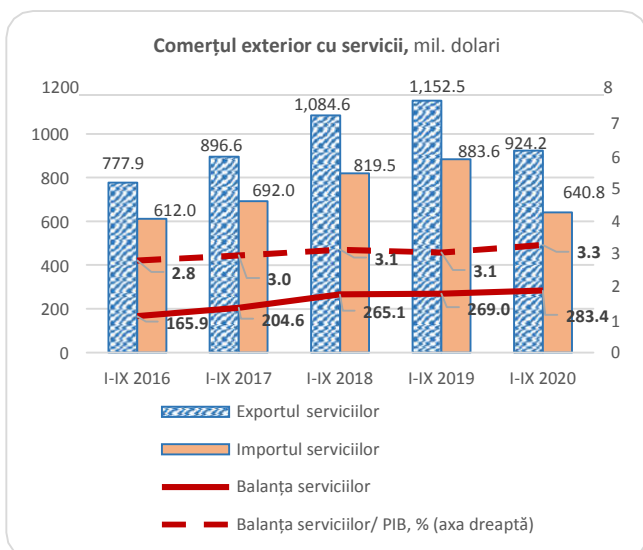

Sursă: Banca Națională a Moldovei

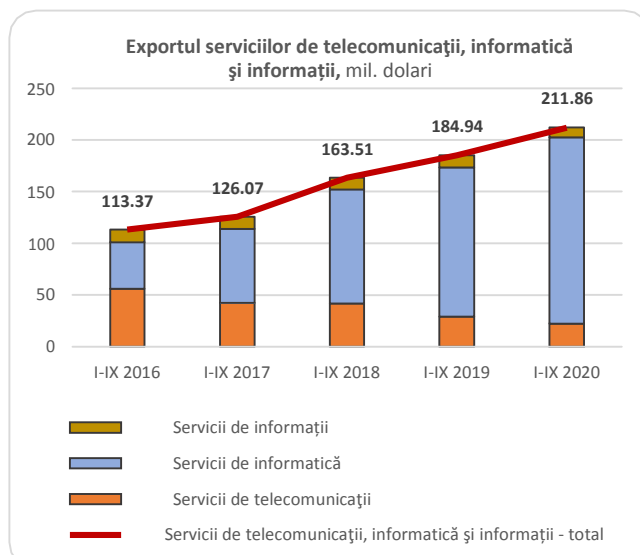
Exportul serviciilor s-a micșorat cu 19,8%, în general, datorită descreșterii serviciilor de transport (-40%), serviciilor de prelucrare a materiei prime (-17,9%) și de călătorii (-23,2%).

Concomitent, serviciile de telecomunicații, informatică și informații au înregistrat o creștere de 14,6%, datorită serviciilor de informatică (+24,9%). De asemenea, creșteri au fost înregistrate la serviciile de cercetare și dezvoltare (+9,6%) și de construcții (+2,8%).

Importul serviciilor s-a micșorat cu 27,5%. În cadrul acestora s-au diminuat importurile serviciilor de transport (-30,1%), călătorii (-28,9%). Totodată, au crescut serviciile de construcții cu 30%.

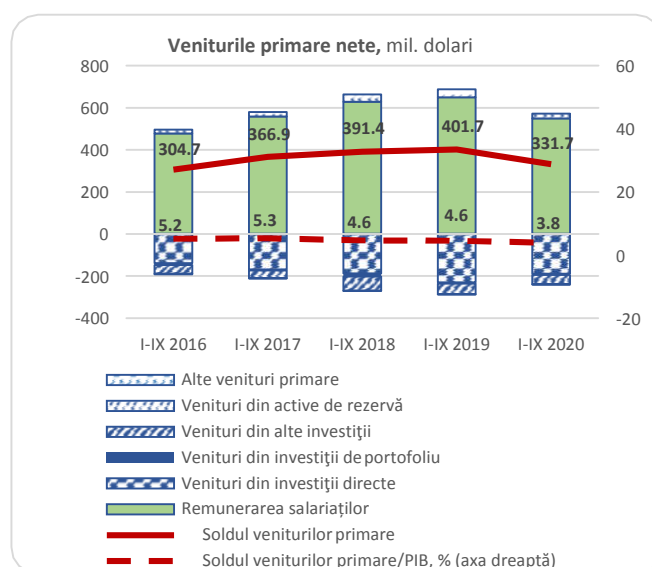
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** s-a micșorat cu 17,4% comparativ cu 9 luni 2019 datorită reducerii intrărilor veniturilor aferente remunerării salariaților cu 13,8%.

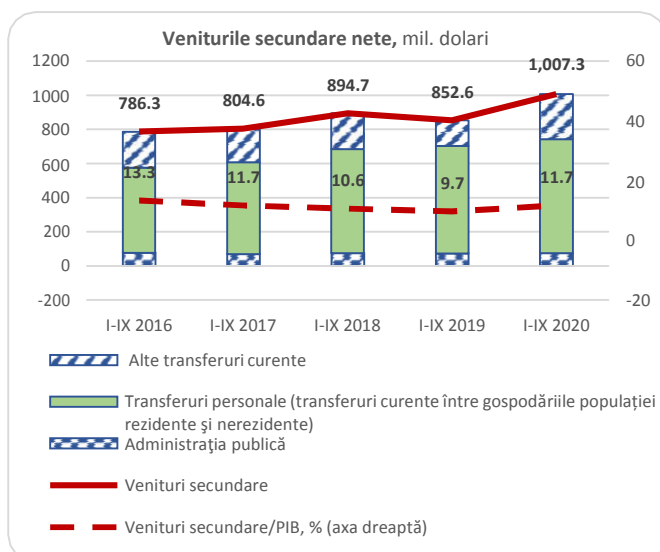
De asemenea, s-au diminuat substanțial plățile sub formă de dividende achitate investitorilor străini cu 16,1%.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1007,3 mil. dolari, (+18,1%).

Această situație s-a datorat creșterii volumului asistenței tehnice și granturilor, primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale, în valoare de 100 mil. dolari (+17,2%) și transferurilor personale primite din exterior în mărime de 750 mil. dolari (+7,2%).

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 41,1 mil. dolari (+4,1%), ceea ce reprezintă ieșiri de capital.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 8,4 mil. dolari (-28,9%), în timp ce ieșirile nete înregistrate la sectorul privat au însumat 49,5 mil. dolari (-3,5%).

În ianuarie-septembrie 2020 **soldul contului curent și de capital** a înregistrat un **necesar de finanțare de 597,7 mil. dolari**, ceea ce constituie 6,9% în raport cu PIB.

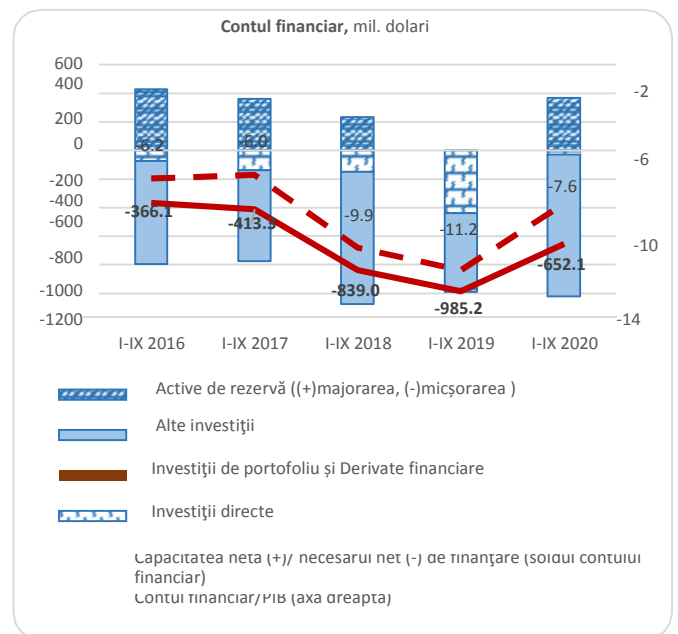
Contul financiar

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 652,1 mil.dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 474,4 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 177,7 mil. dolari.

Activele sub formă de numerar și depozite au înregistrat scăderi considerabile, fiind o sursă principală de finanțare a deficitului contului curent. De asemenea, la finanțarea deficitului de cont curent au contribuit într-o mare măsură împrumuturile externe.

Principalele componente ale contului financiar:

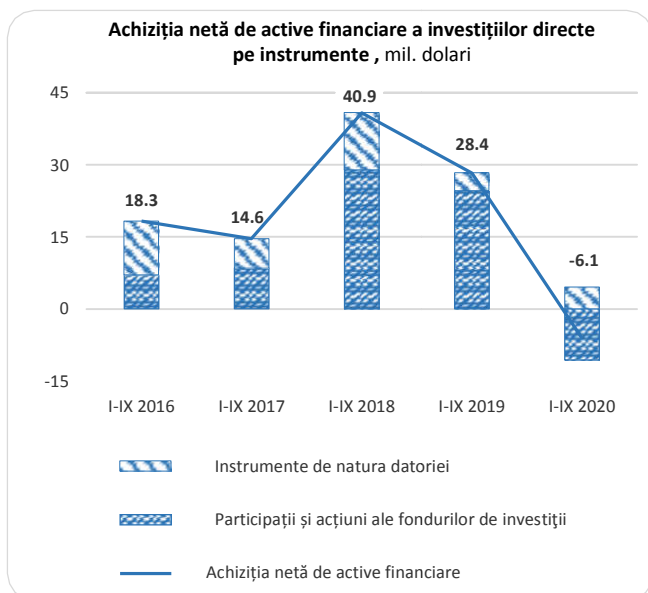
- Investiții străine directe: -28,8 mil. dolari (de 15,2 ori mai puțin comparativ cu 9 luni 2019)
- Investiții de portofoliu: 0,7 mil. dolari (de 6,2 ori mai puțin)
- Derivate financiare: -0,3 mil. dolari (comparativ cu 0,2 mil. dolari în 9 luni 2019))
- Alte investiții: -991,6 mil. dolari (de 1,9 ori mai mult)
- Active de rezervă: 367,9 mil. dolari (comparativ cu -22,1 mil. dolari în 9 luni 2019)

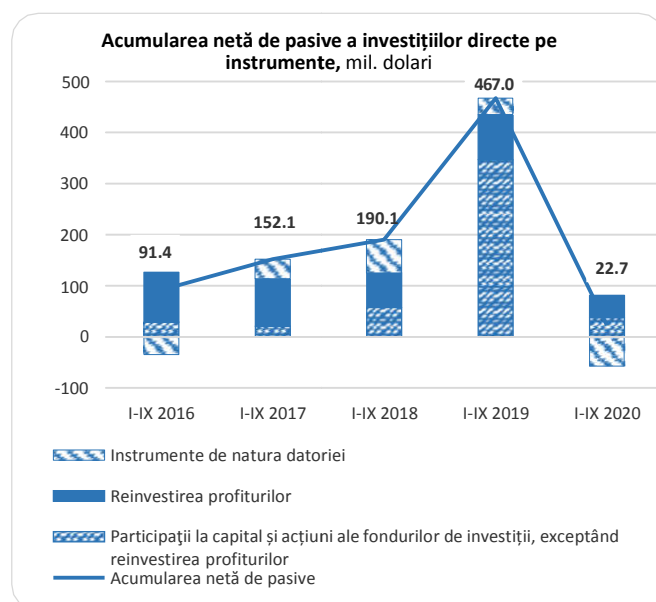
Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Intrările capitalului sub formă de investiții străine directe au înregistrat cea mai mică valoare în ultimii 12 ani.

Investițiile directe au înregistrat intrări nete în valoare de 28,8 mil. dolari (de 15,2 ori mai puțin față de ianuarie-septembrie 2019), ca urmare a creșterii nete de pasive cu 22,7 mil. dolari, în timp ce activele nete s-au micșorat cu 6,1 mil. dolari.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul primelor 9 luni 2020 cu 367,9 mil. dolari, astfel contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

4.2. Comerț exterior

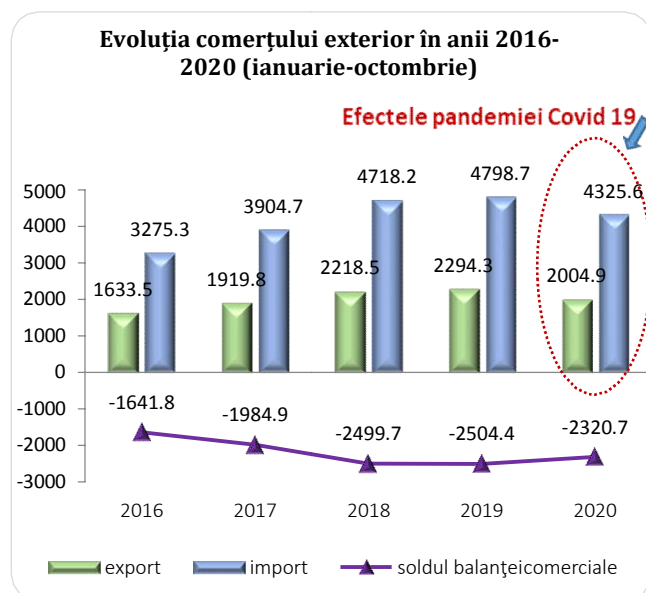
Valoarea totală a comerțului internațional al RM în 10 luni 2020, a fost de 6330,5 mil. dolari, în scădere cu 10,7% față de 10 luni 2019, exportul înregistrând o scădere cu 289,2 mil. dolari (-12,6%), iar importul o scădere cu 472,4 mil. dolari (-9,9%). În aceste condiții, deficitul balanței comerciale a scăzut cu 7,3%, de la nivelul de -2503,9 mil. dolari (10 luni 2019) la -2320,7 mil. dolari (10 luni 2020).

În luna octombrie 2020 față de octombrie 2019 au scăzut:

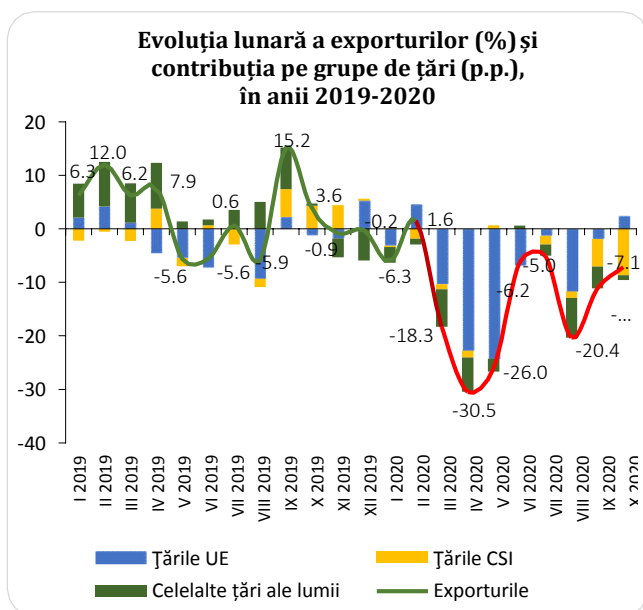
- ↓ ■ exporturile - cu 7,1%
- ↓ ■ importurile - cu 6,0%

Comparativ cu luna precedentă (septembrie):

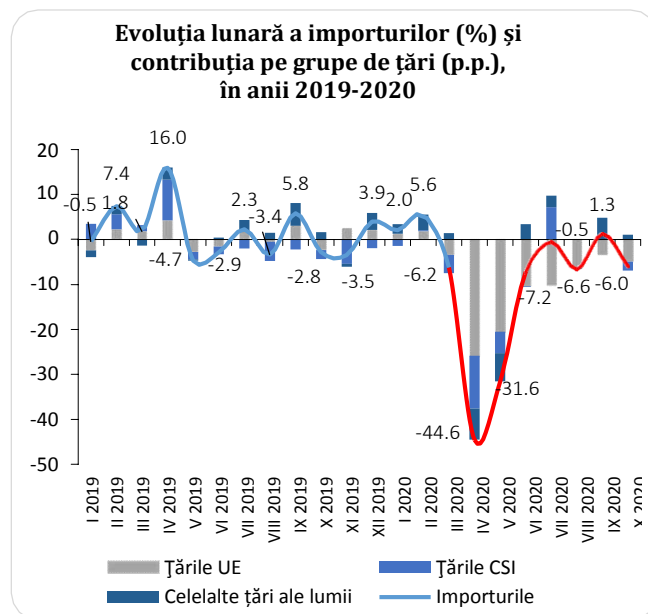
- ↑ ■ exporturile - s-au majorat cu 17,5%
- ↓ ■ importurile - s-au diminuat cu 2,9%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Sursă: Biroul Național de Statistică

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de influență:

- consecințele pandemiei Covid-19;
- reducerea cererii externe din partea principalilor parteneri comerciali (România, Italia, Germania, Federația Rusă, Turcia etc.);
- diminuarea consumului, ca urmare a reducerii necesarului de materie primă în sectoarele productive ale economiei;
- deficitul de producție agricolă ca rezultat al condițiilor meteorologice nefavorabile din anul 2020;
- diminuarea prețurilor externe.

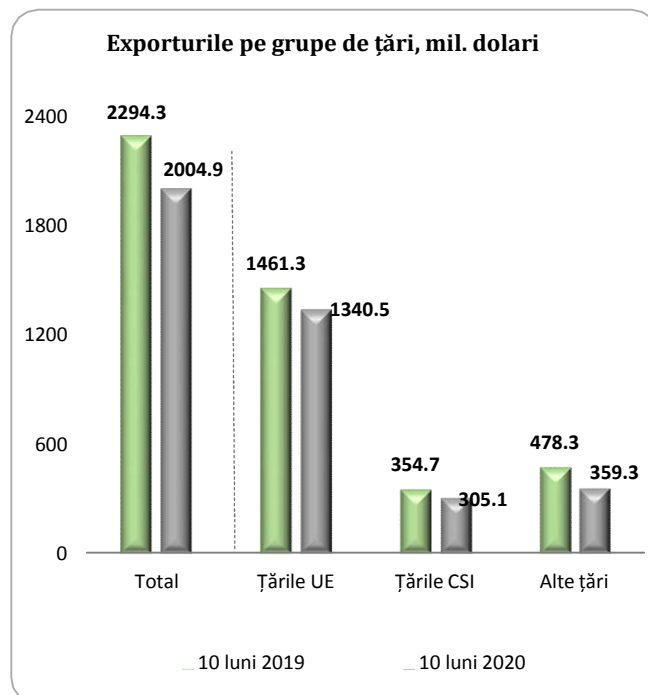
EXPORT

S-au diminuat exporturile spre toate grupele de țări:

Principala destinație a exporturilor RM rămân țările Uniunii Europene, cu o pondere de 66,9% în total export. Livrările de mărfuri către această grupă de state au înregistrat o scădere de 8,3% și au contribuit negativ la dinamica exporturilor cu 5,3 p.p. S-au diminuat exporturile de: *Mașini și aparate, echipamente electrice* – cu circa 20%, *Materiale textile și articole din acestea* – cu circa 18%, *Produse ale regnului vegetal* cu circa 12% etc. Concomitent, s-a majorat exportul de *Grăsimi de origine vegetală sau animală* - cu 36%, *Produse ale industrie alimentare, băuturi, tutun* – cu circa 23% etc.

Țările CSI – pondere de 15,2%, în diminuare cu 14,0%. Au scăzut exporturile de *Produse chimice* – de circa 2 ori, *Produse ale industriei alimentare, băuturi, tutun* – cu circa 21%, *Materiale textile* – cu circa 9% etc.

Celelalte țări ale lumii – pondere de 17,9%, s-au diminuat cu 24,9%. S-a diminuat exportul de *Produse ale regnului vegetal* de circa 2 ori, *Produse ale industriei alimentare, băuturi, tutun* – cu circa 14%, *Materiale textile* – cu 1,2% etc.

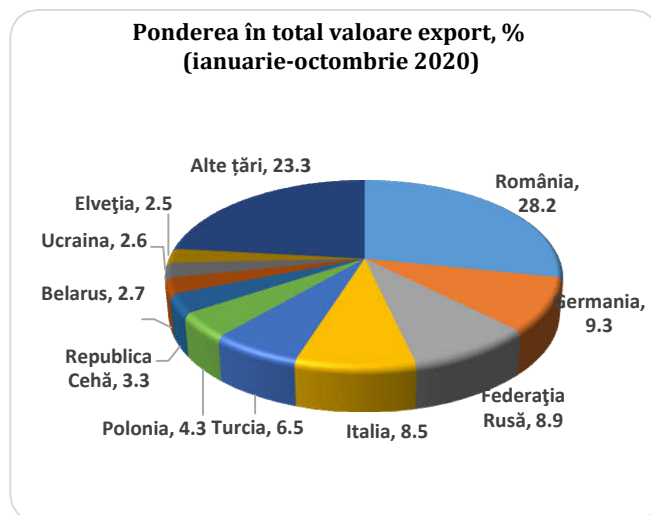

Sursă: Biroul Național de Statistică

Top 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 67 % din exporturi

Exporturile spre România s-au diminuat cu circa 12%. Cu o pondere de 28,2% în total exporturi, au influențat negativ creșterea exporturilor cu 3,3 p.p. Au scăzut livrările spre Italia – cu circa 25%, Turcia – cu circa 18%, Federația Rusă – cu circa 12%, Germania – cu circa 9% etc.

În același timp, au crescut livrările spre Ungaria – de 2,5 ori, Olanda – de 1,6 ori, Republica Cehă – cu circa 33% etc.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Exportul pe grupe de mărfuri:

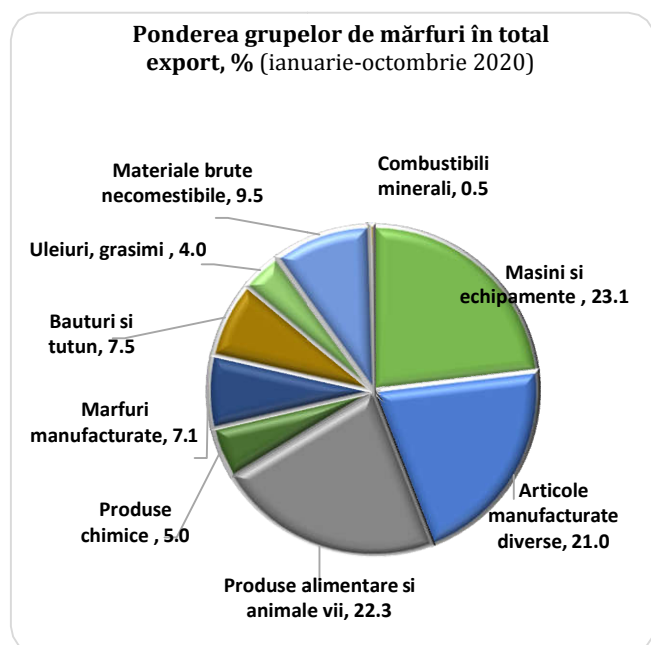
Analiza exporturilor pe grupe de mărfuri pune în evidență faptul că majoritatea principalelor grupe de mărfuri au înregistrat scăderi ale livrărilor pe piața internațională și, în funcție de ponderea deținută în total export, acestea au influențat amplitudinea trendului descendent al exportului realizat în 10 luni 2020, comparativ cu 10 luni ale anului anterior.

Astfel, comparativ cu 10 luni 2019 s-au diminuat ponderea grupelor de mărfuri:

- *materiale brute necomestibile (-1,1 p.p.)*
- *mașini și echipamente (-0,9 p.p.)*
- *articole manufacturate diverse (-0,3 p.p.)*

Grupele de mărfuri, ponderea cărora s-a majorat:

- *uleiuri, grăsimi (+1,9 p.p.)*
- *mărfuri manufacturate (+0,7 p.p.)*

Sursă: Biroul Național de Statistică

Grupele de mărfuri care au influențat negativ exporturile:

- **mașini și echipamente** (subgrupul: *Mașini și aparate electrice*, au scăzut cu 20,5%, urmare scăderii volumului de producere cu circa 38%)
- **articole manufacturate diverse** (*Îmbrăcăminte și accesorii* – o scădere de 15,6%, cauzată de micșorarea cu circa 8% a volumului de producție fabricată, precum și scăderii cererii externe, urmare restricțiilor legate de pandemia COVID-19; *Mobilă și părțile ei* – cu 9,6%, *Încălțăminte* – cu 5,4%)
- **materiale brute necomestibile** (*Semințe și fructe oleaginoase*, în scădere cu circa 26,7%, producția fiind afectată de seceta din vara anului 2020).
- **băuturi și tutun** (*băuturi* - în scădere cu 10,2%, volumul fabricării acestora s-a diminuat cu circa 7%, *tutun* – o diminuare de circa 2,8 ori, condițiile climaterice nefavorabile din vara anului 2020 au afectat roada acestei culturi).

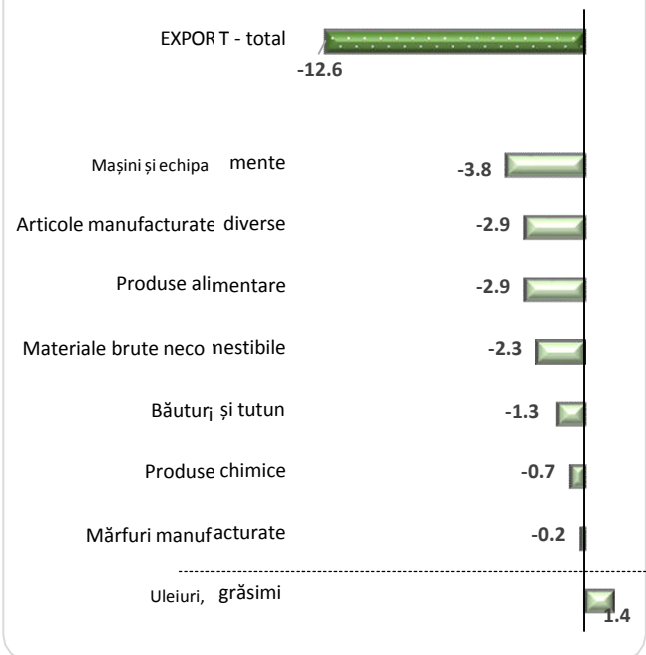
O singură grupă de mărfuri a contribuit pozitiv la creșterea exporturilor:

- **uleiuri, grăsimi** (inclusiv: *Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate* au crescut de circa 1,7 ori).

Exporturile de mărfuri autohtone – 76,7% din total exporturi, în scădere cu 5,7%.

Reexporturile de mărfuri străine – 23,3% din valoarea exporturilor, cu 29,6% mai puțin

Gradul de influență la creșterea (+), scăderea(-) exporturilor pe grupe de mărfuri, p.p. (10 luni 2020)

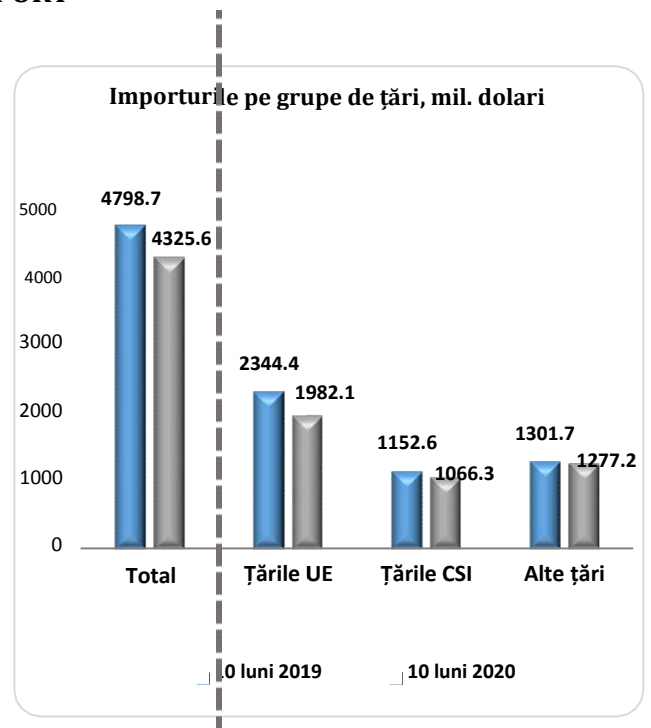
Sursă: Biroul Național de Statistică

S-au diminuat importurile din toate grupele de țări:

Țările UE – cu o pondere de 45,8% în total import, au înregistrat o scădere de 15,5% și au contribuit negativ la dinamica importurilor cu 7,6 p.p. S-au diminuat importurile de *Produse minerale* - de circa 1,7 ori, *Vehicule, aparate de zbor, instalații plutitoare* – cu circa 17%, *Mașini și aparate, echipamente electrice* – cu 11%, *Produse chimice* – cu circa 10% etc. Importul de *Produse ale regnului vegetal* și de *Produse alimentare* s-a majorat cu circa 15% și circa 2%, respectiv.

Țările CSI – pondere de 24,7%, în diminuare cu 7,5%. Au scăzut importurile de *Produse minerale* cu circa 29%, *Produse ale industriei chimice* – cu 13%, *Produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun* – cu 2,1%, *Metale comune* – cu 10% etc. Totodată, a crescut importul de *Vehicule, aparate de zbor, instalații plutitoare* de circa 2 ori

IMPORT

Sursă: Biroul Național de Statistică

Celelalte țări ale lumii – pondere de 28,9%, s-au diminuat cu 1,9%. S-a micșorat importul de *Materiale textile* - cu circa 4%, *Vehicule, aparate de zbor, instalații plutitoare* – cu circa 10% etc. Totodată, circa 50% din grupele de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor

Circa 75% de mărfuri au fost importate din top 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM

Practic, din toate țările top 10, importurile au scăzut, excepție livrările din Polonia și China, care au înregistrat o majorare de 6,6% și, respectiv, 3,1%.

România rămâne în continuare unul din principalii parteneri comerciali în derularea importurilor. În perioada de analiză importurile din aceasta țară s-au diminuat cu circa 27%. Cu o pondere de circa 12% în total importuri, au influențat negativ creșterea importurilor cu circa 4 p.p.

Au scăzut importurile din Italia – cu circa 18%, Federația Rusă – cu circa 14%, Germania și Ucraina – cu circa 9%, Turcia – cu 6% etc.

Importul pe grupe de mărfuri:

Majoritatea principalelor grupe de mărfuri au înregistrat scăderi ale livrărilor pe piața internă și, în funcție de ponderea deținută în total import, acestea au influențat trendul descendent al importului realizat în 10 luni 2020, comparativ cu 10 luni 2019.

Comparativ cu 10 luni 2019 s-a diminuat ponderea grupelor de mărfuri în total import:

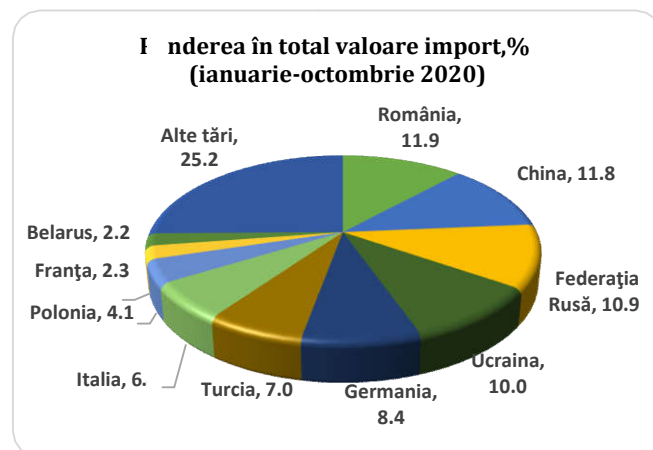
- ↓ • *combustibili minerali* (-4.7 p.p.)
- *băuturi și tutun* (-0,2 p.p.)

Grupele de mărfuri, ponderea cărora s-a majorat față de 10 luni 2019:

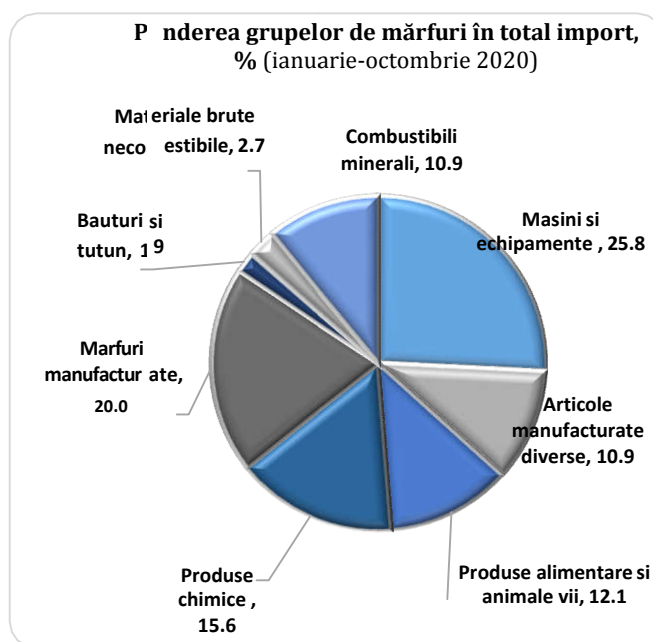
- ↑ • *produse alimentare și animale vii* (+2,0 p.p.)
- ↑ • *mașini și echipamente* (+1.6 p.p.)
- *produse chimice* (+0,9 p.p.)

Circa 88% din grupele de mărfuri au influențat negativ importurile:

- *combustibili minerali* (subgrupele: *Petrol, produse petroliere*, s-au diminuat cu circa 37%; *Gaz și produse industriale obținute din gaz*, în scădere cu 31%, urmare scăderii volumului fizic precum și prețurilor de import);

Sursă: Biroul Național de Statistică

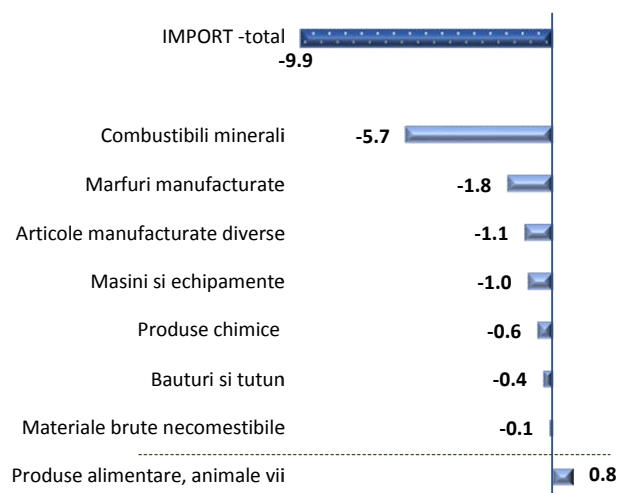
Sursă: Biroul Național de Statistică

- **mărfuri manufacturate** (Fire, țesături, articole textile, în scădere cu 7,5%, Metale neferoase, o diminuare de 34%;
- **mașini și echipamente** (Mașini și aparate electrice, în scădere cu 9,5%, Vehicule rutiere – mai puțin cu circa 15%, Masini si aparate specializate pentru industriile specifice – sau micșorat cu circa 20%.

O singură grupă de mărfuri Produse alimentare și animale vii a contribuit pozitiv la creșterea importurilor, inclusiv:

- **Produse lactate și ouă de păsări** – a crescut cu 20,6%; **Cereale și preparate pe bază de cereale** – o majorare cu 19,5%, necesară pentru completarea rezervelor, **Hrană destinată animalelor** – cu 24% mai mult (seceta din vară a afectat culturile furagere).

Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe grupe de mărfuri, p.p. (10 luni 2020)

Sursă: Biroul Național de Statistică

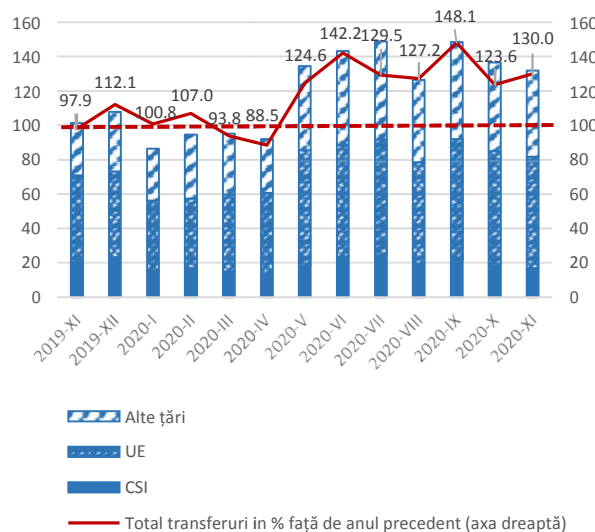
4.3. Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice ale Republicii Moldova

În ianuarie-noiembrie 2020 volumul total al transferurilor bănești din străinătate efectuate prin băncile din Republica Moldova de către persoanele fizice a înregistrat o creștere cu 20,1% comparativ cu perioada similară a anului 2019 și a însumat 1338,4 mil. dolari SUA. Însă, această creștere are la bază efectul statistic, căci a fost condiționată de reducerea posibilităților de a transmite bani prin căile neoficiale din cauza răspândirii pandemiei COVID-19.

Factorii de influență asupra volumului transferurilor de mijloace bănești din străinătate:

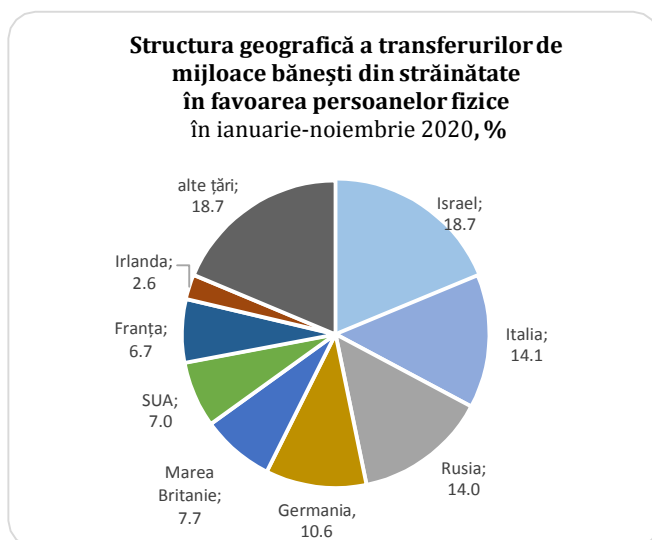
- ↓ stagnarea economiei Federației Ruse;
- ↓↑ răspândirea pandemiei COVID-19;
- ↑ necesarul de forță de muncă în Germania;
- ↑ efect statistic: baza de comparație joasă.

Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoane fizice prin băncile din Republica Moldova, pe zone geografice (mil. dolari)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

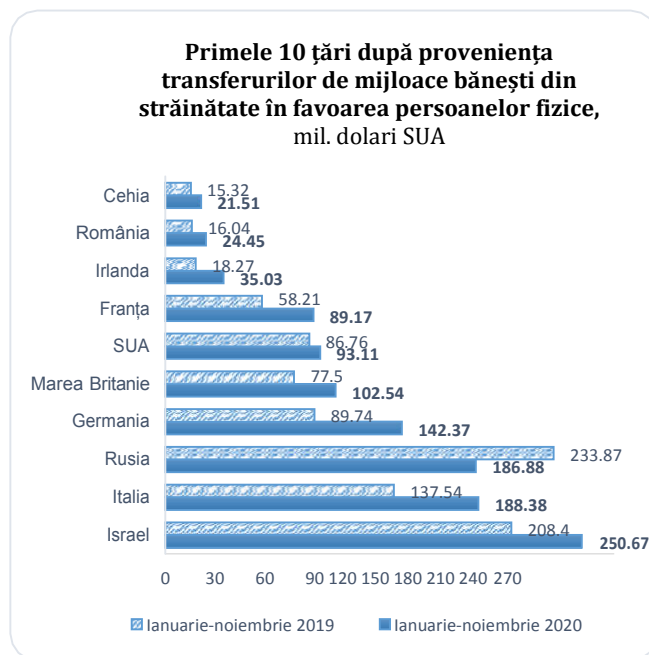
În structura geografică a remitențelor, predomină transferurile din Israel, Italia, Federația Rusă și Germania. Acestor 4 țări le revin circa 57,4% din volumul total al transferurilor.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Totodată, ponderea transferurilor din Federația Rusă continuă să se diminueze, atingând la 14%, față de 21% în ianuarie-noiembrie 2019. Transferurile din Federația Rusă s-au micșorat cu 20,1% față de 11 luni ale anului 2019. În același timp, transferurile din Germania au crescut de 1,6 ori, din România și Franța – de câte 1,5 ori, Italia - cu 37%, Marea Britanie – cu 32,3%, Turcia – cu 31% etc.

Această situație se explică, pe de o parte, prin stagnarea economică a Rusiei iar, pe de altă parte, prin orientarea muncitorilor spre statele din Uniunea Europeană și Israel, având acces mai liber pe piețele muncii ale acestor țări.

Sursă: Banca Națională a Moldovei